

גליון ע"ג (שנה ח') תש"פ

מבאר תורתו של
סדר הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת דנייטרא

דברי יונה

דברי יונה על פרשת משפטים - שקלים

עליו כעס גדול כל כך שיכה הכאת מות, עבדו שהוא בכיתו ואין לו מושיע שיומת העושה זה אע"פ שהעבד קנין כספו ואיבד את ממונו כמותו אע"פ כ יהרג אחר שהגביר כעסו על נפשו כל כך עכ"ד. ואפשר להסביר הדברים ביתר ביאור עפ"י מש"כ החינוך [מצוה שמו] במצות לעולם בהם תעבודו דלפי שעם ישראל הם מבחר המין האנושי ונבראו להכיר בוראם ולעבוד לפניו וראויים להיות להם עבדים לשמש אותם וכו' על כן נצטוו להחזיק באלו לתשמישנו וכו' ותהיו נכונים כולכם לעבודת ה' עיי"ש והכוונה דלהכנעני טוב יותר כשהוא תחת שעבוד האדון דע"ז הוא נמנע מלהחריב העולם ונמצא שיש בזה טובה כפולה הן שעם ישראל יוכלו לעסוק בעבודת ה' מבלי מפריע והן שהכנעני יוסר תחת יד משעבד.

ובזה אפ"ל דהנה תיכף בהתחלת הפרשה ואלה המשפטים וגו' כי תקנה עבד עברי וגו' רואים תיכף היתרון והחשיבות של עם ישראל דבקנין עבד עברי יש בזה כמה תנאים ואינו נמכר אלא מחמת דחוק כי באמת לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים וא"כ הוא צריך להבין חשיבותו ויתרון עצמיותו ולהתגבר על מידותיו וזהו ההקדמה העיקרית לכל ההלכות דלהלן לכן כשאנו מתגבר על עצמו עד שמגיע למצב של כעס שהוא יכול להרוג אדם שנברא בצלם שבעצם לא נברא אלא לשמשו כדי שיוכל לעבוד בעבודת השי"ת, ולכן נקום ינקם. וזהו משאמר"ל ואלה מוסף על הראשונים מה הראשונים מסיני וכו' דתכלית כל הדינים הללו הוא ג"כ לזכור יתרון חשיבותו שקיבל תורה מסיני.

ויש לקשר בזה מה שמובא בשם הרה"ק המגיד ממעזריטש זצ"ל בביאור מש"כ זוהר"ק על הפסוק ואלה המשפטים וגו' דא רוא דגלגוליא שצוה פעם לתלמידיו הגדולים לילך למקום מדבר וראו שם שהגיע אחד ואכל ושתה וכשהלך משם נפל ממנו ארנקו מלא כסף, והגיע לשם אדם אחר ומצא הארנק והלך לו שמח וטוב לב ואח"כ בא הראשון חזרה לחפש אחר ארנקו ומצא שם איש שלישי שלא ידע מכל אשר אותו מאומה והוא חשד אותו שהארנק בידו והכה אותו מכה רבה. ואח"כ אמר להם הרה"ק המגיד זצ"ל ששלשה אלו היו בעולם בגלגול ראשון והראשון והשני היה להם דין תורה לפני השלישי שקיבל שוחד מאחד מהם וחייב את הזכאי לשלם שלא ביושר ולכן הוכרחו עכשיו לבא עוה"פ בגלגול שני כדי שיוכל לשלם חזרה את הממון לבעליו הראשונים והשלישי שקיבל המכות הוא היה הדיין שקיבל השוחד ואמר שזהו הענין דא רוא דגלגוליא שכל הדינים המה בסוד הגלגול מה שפגמו ועוותו בגלגול הקדום והנה ענין הגלגול הוא דבר קשה מאד שהאיך יכולים לידע לאיזה תכלית נתגלגלו עוה"פ בעולם כדי שיוכלו לתקן כהוגן ולא יצטרך לגלגל עוה"פ. ובשם צדיקים מובא שכשהאדם מרגיש בדבר אחד שיצרו מתגבר עליו בזה ביותר אז ידע שזהו עיקר התכלית שבשבילו בא לעולם.

ואלה המשפטים אשר תשים וגו' כי תקנה עבד עברי וגו' וברש"י איתא כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני.

ולתחריב קצת הדברים אפ"ל דהנה להלן בעבד כנעני [שמות כא ב] כי יכה איש את עבדו וגו' ומת תחת ידו נקום ינקם אך אם יום או יומים יעמוד לא יוקם כי כספו הוא. והקשו המפרשים דא"כ למה נקום ינקם כשמת תחת ידו כיון שכספו הוא. וידוע מה שמובא מהרה"ק מקאצק זצ"ל בביאור הענין דכיון שהכהו כדי להמית הרי מוכח שהתייאש ממנו וא"כ הוי כמפקיר עבדו דיצא לחרות, ונמצא שהמית בן חורין ולכן נקום ינקם משא"כ אם יום או יומים יקום אינו מוכרח לומר שהתייאש ממנו ולכן לא יוקם כי עדיין כספו הוא. אמנם אפ"ל עוד בהקדם דברי האוה"ק שמביא הרמב"ם [פ"ב מהל' רוצח הי"ד] יראה לי דוקא בשבט אבל בסייף וסכין או אבן ואגרוף וכיוצא ואמרוהו למיתה אפילו מת לאחר שנה הרי זה נהרג עליו. ובאוה"ק מבאר הדבר דלכך אמר בשבט לומר שמעשיו מוכיחים שהיה כוונתו לייסרו בשבט מוסר ואז נתן לו השי"ת זכות יום א' אבל אם מעשיו מוכיחים שמתכוין להרגו וכו' שזה מגיד שאינו מייסרו אלא ממיתו ומת אפילו אחר שנה חייב עליו עיי"ש.

והגאון מראגאטשאו זצ"ל בספרו צפת פנת פנת מביא ראייה לדברי הרמב"ם ממה שאמר"ל דאם שור המועד הרג העבד אף אם מת אחר יום או יומים נהרג השור. ולכאורה כיון דקי"ל דכמיתת הבעלים כך מיתת השור הול"ל דאם מת אחר יום או יומים לא יוקם אבל לדברי הרמב"ם ניחא דדין יום או יומים הוא רק כשהכהו בשבט דמשמע שהיה בתכלית לייסרו אבל כשאינו בתכלית זה אזי בטל דין יום או יומים, ולפי"ז אפ"ל דהנה תכלית העבד הוא להיות לעזר ולסיוע במלאכת האדון בכל הענינים וזהו מה שאמרה תורה כי כספו הוא דהיינו שקונים עבד בכסף מלא להיות רכושו לעזור לו בכל הנצרך. ומכיון שלא בדברים יוסר עבד מוכרח שיהיה גם מקום להכותו ולייסרו כדי להגיע אל התכלית שיעשה מלאכתו בנאמנות. ואפשר לרמז זאת במקרא באמרו ומת תחת ידו וגו' דהנה העבד הוי כידא אריכתא של האדון לעשות מלאכתו בכל הנצרך וז"ש ומת תחת ידו דהיינו שמת מי שהוא תחת ידו ובמקומו. ולכן כשמת אחר יום או יומים עדיין אפ"ל שלא הכהו מכת מות אלא לייסרו ולכן לא יוקם משא"כ אם מת תיכף תחת ידו מוכח שהכהו באופן שהיה כדי להמית, ולא היה בתכלית הנרצה לייסר העבד ולכן נקום ינקם, והנה החינוך כתב [מצוה נ] שרצה האל לעקור מתוך אומתו הקדושה רוע הלב והאכזריות הגדולה ועל כן צותה שכל מי שיגבר

ועב"פ אין איתנו יודע עד מה וצריכים לזכור תמיד בכל ענין להתנהג בכל פרט בדרכי התורה, כדי לתקן כל דבר. ולדברינו מובן דהנה ואלה המשפטים וגו' רומז לזה דמה הראשונים מסיני וכו' ולכן צריכים להתנהג בכל דבר עפ"י דרכי התורה, ודא רוא דגלגוליא שעי"ז יכו לתקן כל מה שפגמו בין בגלגול זה בין בגלגול אחר.

והנה תכלית הישיבה הוא ללימוד התורה"ק שהוא יסוד היהדות והכל צריך להיות עפ"י התורה"ק.

ואספרה נא דבר צחות מהרב הגה"צ אבד"ק ור"מ (ישיבה חכמי) לובלין זצ"ל שהגיע פעם לעיר שטראסבורג בצרפת לתרום הציבור לטובת הישיבה, אמנם הוא ידע שהציבור דשם רחוקים מאד מתורה ומהשגה לתמוך לומדי תורה, ולכן עמד ופירסם בחוצות שהגיע רב פלוני שישא מדברותיו על נושא מדעי בנוגע לקשרים המדעיים בין מדינת צרפת למדינת פולין, והתכנס קהל רב לשמוע מה שיש לו לומר בענין זה, וכאשר עמד לישא מדברותיו פתח ואמר שמלפני כמה מאות שנים חי בצרפת רבינו הגדול רש"י, שעשה חיבור נפלא על תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ועכשיו יש ישיבה גדולה בפולין שלומדים שם אותו חיבור שנתחבר בצרפת, וזהו הקשר בין צרפת לפולין, והנה ישיבה זו זקוק מאד לתמיכה, ועי"ז עורר אותם לתרום בעד הישיבה.

ועב"פ כל עניני הישיבה צריך שיהיה עפ"י תורה, ולכן גם הסדר שנעשה בישיבה הוא לתכלית לימוד התורה, ועצם ענין הסדר הוא דבר שהוא עפ"י תורה, כי כמו שאי אפשר לאכול מצה רק בזמן הקבוע ולא ביום שלפני זה, וכן זמני התפילה יש להם סדר וזמן קבוע, וכשאכל פת ומחויב בבהמ"ז הרי אינו יכול לברך רק עד שלא עבר זמן עיכול, כן הוא בכל הדברים שצריכים להתאים לסדר וזמן, ואם רוצים להתנהג בלי סדר וזמן הרי זה חורבן גדול שמהרס את עצמו ואת עתידו, שלא יהיה מסודר אח"כ לא במילי דעלמא ולא במילי דשמיא.

ולא בלבד לעצמו הוא מהרס אלא גם גורם חורבן גדול לכל תלמידי הישיבה, כי היחיד הוא חלק מכל הקיבוץ, ורק ע"י השתדלות של כל יחיד מצליח כל הקיבוץ. וראיתי מהגה"ק מסאטמאר זצ"ל שמביא דברי האלשיך הק' בענין מחצית השקל, להורות על ענין השלימות שהוא ע"י האחדות, ומקשה דלכאורה גם הוא יביא לעצמו שקל שלם ללמוד מזה שצריך להיות שלימות, אמנם הענין בא להורות שא"א להגיע לשלימות רק ע"י האיחוד האחד עם השני, וכל אחד שמהרס גורם רעה לא רק לעצמו אלא לכל הציבור, כי כל אחד תלוי בהתנהגות השני.

והנה עוסקים כעת בלימוד סוגיות עמוקות, ויש להתעורר בהתמדת התורה, כי ע"י התורה מצליחים אח"כ בעתיד. וההפך חיים זצ"ל מביא בספרו בענין ברא מזכה אבא, שע"י שהאב שולח את בנו לישיבה, הרי אף שלא יגיע רק למדרגה קטנה בלימוד ויוכל אח"כ רק ללמוד בשב"ק קצת דברי אגדה יהיה זאת טובה גדולה לנשמת האב בעלמא דאתי. ובודאי שכן הוא שע"י לימוד התורה יהיה אח"כ טובה גדולה לעצמו בכל עניניו.

וצריכים לזכור שאנו מבני חילו של השי"ת וכמש"כ הרמב"ם [סוף ה'ל' שמיטות ויובלות], והגם הלום שמעתי שרוצים עוה"פ להנהיג פה במדינה כפי שהיה נהוג מלפנים, שכל אחד יצטרך להרשם לחיל המדינה, ונראה שהשי"ת רוצים להזכיר אותנו שאנו מבני חילו ושישתדלו בתוה"ק בדרך הישרה, ועי"ז נציל מכל עקתין בישין וימלא השי"ת כל משאלות לבבינו לטובה.

ואלה המשפטים אשר תשים וגו' כי תקנה עבד עברי וגו' וברש"י איתא כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני.

ואפ"ל בזה עפימ"ש"כ התוס' [מנחות ס.] דלשון נתינה הוא לדבר חשוב, ולשון שימה היינו אף לכל דהוא. והנה דין עבד עברי שמתחיל בו, הוא להורות דין מי שמוכר עצמו מחמת דחקו או כשאין לו ונמכר בגניבתו, דבלי זה הרי [ויקרא כה נה] כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים. והנה בב' אופנים יש בזה קצת עונש או על גניבתו או שעצם דחקו הוא ענין של עונש,

אמנם הוא רק עונש כל דהוא, וז"ש אשר תשים וגו' שיתן אל לבו להבין שכל הדינים הללו המה לעונש לו על מה שעבר על דברי תורה שניתנה מסיני, וזהו הכוונה במ"ש מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני, אלא שריחם השי"ת עליו ליתן לו העונש באופן מוקטן בעוה"ז, והבן.

ובאמות זה כל האדם להבין שכל דיני התורה צריכים לעורר אצלו יראת שמים, דבלי זה אין כל ערך בלימוד התורה"ק, ואדרבה לפעמים היצה"ר מסכים שילמוד תורה כשהוא בלי יראת שמים. ומובא בשם המרכבת המשנה זצ"ל לפרש משאמר"ל [ברכות ה.]. בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו. אדם מוכר חפץ וכו', אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל ושמוח וכו', ולכאורה איזה מכירה שייך בתורה שנקרא השי"ת מוכר שמוח, וביאר דהכוונה עפימ"שאר"ל [ברכות לג:] הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ולפי"ז יתכן דהיר"ש הוא המחיר בעד התורה, ולפי ערך היראת שמים שהאדם נותן להקב"ה, הרי לעומת זה הוא מקבל התורה מהשי"ת שמוכרו לו במחיר היר"ש.

ובאמות שבתקופתנו צריכים לעורר נקודת היראת שמים ביתר שאת מכפי מה שהיה בדורות הקודמים, כי ההשפעה השלילית של הרחוב הוא נורא מאד, וזה גורם להתדרדרות אף במחנה שכינה אצל אחב"י, וכמו שיש ענינים כאלו בגשמייות שיתכן חידקי מחלה מהלכת ל"ע ההולך ממקום למקום. ולכן צריכים בימינו להוסיף כח ואומץ ביר"ש הרבה יותר מכפי שהיה בימים מקדם, כדי שיהיה כח נגדי להשפעת הרחוב.

ואזכיר לדוגמא ענין הליכה לחתונות שמקילים לעצמם מאד בזה, ודכירנא פעם כשהיה דוחק גדול מאד במצב הישיבה שלחנו תלמידים לקבץ מעות אצל חתונות, ועוררו אותנו על זה דאינו נכון שילכו בחורים על חתונות כי הוא מקום שמצוי חסרון בצניעות, וכמובן שתיכף חדלנו מזה. והנה זה היה מלפני עשרים שנה, ובדורינו הפרוץ מרובה על העומד בענין זה ביתר שאת, וחוז' מענין הצניעות, הרי בעו"ה נפרץ אצל החתונות אף אצל אחב"י הכשרים, ענין הניגונים והריקודים הסמוכים מאד לגבול הוללות בעו"ה, ולכן בעת שבחור רוצה להשתתף בחתונה היה מן הצורך שיתבונן עשרה פעמים מקודם אם באמת מוכרח לילך ואינו יכול לוותר על זה. והנני נזכר שפעם מלפני כמה שנים ראיתי אצל חתונה בחור אחד, והבחנתי בו ששפתיו רחושי מרחשין, וכאשר שאלתיו על כך, חזר לפני על ענין בגמרא שהיה חוזר עליה בע"פ, לפי ביאור הרישב"א בסוגיין. ואכן זכה אותו בחור שגדל והיה לסוחר וגביר שתורה וגדולה מתאחדים על שולחנו, אמנם זהו יוצא מן הכלל. אבל בדרך כלל בעו"ה ענין ההליכה לחתונות באופן מופרז צריך תיקון גדול, שזה גורם כמה קלקולים אצל הבחורים כשלעצמם, ובפרט לגבי סדרי הישיבה. וכאמור שבדורנו צריכים להזהר בכמה ענינים, ולעשות גדרים וסייגים ביתר שאת מכפי שהיו צריכים לזה מלפנים.

וצריכים להתאמץ ביותר שיזכו ללמוד תורה בטהרה ובר"ש שזהו כל האדם. הלא אנו עוברים זמנים קשים ומבוהלים, ונראה ברור שעוד מעט ונוכה לקבל פני משיח צדקינו, ובודאי שהמקודש ביותר לקבל פניו יהיו תלמידי ישיבה בחורי חמד, וע"כ צריכים להשתדל שלא יהיה ח"ו מעורב בכלאים, ויהיה תורתם בטהרת הלב ומכלי חטא. והתבוננו נא שאביכם וזקינכם היו עדיין במחנות ההסגר, והרבה מהם ממש מסרו נפשם שם שלא להתגאל במאכלות אסורות, ובודאי שצריכים גם אתם להתעורר מכה טהרתם, שתזכו ללמוד תורה בקדושה ובטהרה, שכאשר בא יבוא הגואל צדק תהיו אתם בבחינת יובילי שיי למורא.

וכל התכלית במה שמעוררים אתכם מזמן לזמן, וגם במה שמדרכנים קצת ביד חזקה, זהו רק מאהבה דוחקת, לפי שאנו הבאים בשנים יודעים כבר להעריך גודל החשיבות של ימי הנעורים ומתעוררים בעצמם על העבר, ולכן בכל זמן שמוצאים איזה אפשריות לעורר, משתדלים לעורר ולחזק הלבבות שתדעו מה שלפניכם, להבין גודל האחריות וההתחייבות, בפרט במצב זמנינו אשר גדרי הרוחניות מתדרדרים מאד וצריכים מאד להתחזק ביר"ש ביתר שאת ועוז.

ועד"ז אפ"ל במה שאמר"ל ביומא [כג.] ת"ר מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולים בכבש, קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו, נטל סכין ותקע לו בלבו, עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בני ישראל שמעו, הרי הוא אומר [דברים כא] כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך, אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות, געו כל העם בבכיה וכו' ופריך ירושלים בת אתווי עגלה ערופה וכו' ומשני אלא כדי

להרבות בבכיה וכו', ובתוס' ד"ה וירושלים פריך דבלא"ה לא שייך כאן עגלה ערופה דהא נודע מי הכהו, אלא לאפושי צערא בעלמא הוא דאמר הכי. ולכאורה צ"ב דאם באמת לא שייך כאן עגלה ערופה כלל, א"כ איזה מקום יש להזכיר הענין.

אמנם בגמרא שם להלן איתא, בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר וכו' ולא נטמאה סכין, ללמוד שקשה עליהם טהרת סכין יותר משפ"ד וכו', ולהלן איבעיא להו שפיכת דמים הוא דול אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא וכו' ומסיק ש"מ שפיכת דמים הוא דול וכו' עיי"ש. ומובן לפי דברינו שבזמן שרואים שנעשה מזולזל ענין היר"ש הרי צריכים לבקש מצדקי שיוכלו לעורר לאפושי צערא ולהרבות בבכיה, ולכן אף שבאמת לא היה שייך שם ענין עגלה ערופה, אבל עכ"ז השתדלו למצוא אופנים לעורר הלבבות, מכיון שהוא זמן דשפיכת דמים הוא דול, וכנ"ל.

ולכן עוררו נא התעוררו נא בלימוד התורה בהתמדה וביגיעה, וצריכים ללמוד מוסר בכל יום שיוזכו ליר"ש אמיתי שזהו העיקר, ולא ללמוד מוסר בהעברה בעלמא רק בהתבוננות, ואח"כ קודם שהולכים לישן יש לחשוב עוה"פ בהענין שלמדו בספר מוסר. וכן צריכים להתחזק בתפלה כהוגן, ובעו"ה שזומעים כ"כ צרות ישראל בודאי שצריכים להתפלל עליהם.

וכן להתעורר בעצמו כפימאראז"ל [סנהדרין מד:]: לעולם יקדים אדם תפלה לצרה, להתפלל על עצמו שינצל מכל צרה וצוקה. וחשבתי לפרש אמרו"ל [ברכות ה.]: אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, דהכוונה דאם רואה באיזה אדם אחר שיסורים באים עליו, יפשפש במעשיו וישוב עליהם, כדי שהוא ינצל מכל צרה ולא יבואו עליו ח"ו.

ובאמת כל מי שמייגע עצמו ביגיעה בכל דבר דבקדושה ובפרט בלימוד התורה"ק, הרי זה מעורר עליו רחמי השי"ת למעלה, וקוב"ה אומר לפמליא דיליה, הרי אדם זה מתייגע ומצטער בשבילי כדאי הוא להצילו שלא יבואו עליו צרות אחרות ל"ע. ועי' שישתדל כל אחד לילך בדרך הטובה והישרה ולהחזק בעניני יר"ש להשמר מכל דנדוד איסור וחטא, יעזור לנו השי"ת להצליח בכל הענינים וכל טוב סלה.

אחר ששמענו את הדרשה של ידידי הגר"מ ביק שליט"א [זצ"ל] קצת קשה לי לדבר עוד, אבל באמת הוא טוב שזה קשה, ונקדים סיפור דמתאמרא על הרה"ק רבי איציקל ווארקער זצ"ל שהיה נוהג ללמוד עם בעלי בתים שיעור על פרשת השבוע, חומש ופירש"י, וכיון שהשיעור הזה היה עבור בעלי בתים פשוטים המון עם, היה נוהג לומר שם דברים פשוטים מאד, ממש חומש עם הפירוש של רש"י, פעם הגיע לשיעור זה יהודי פשוט מן העיר, שהיה פרנסתו להתעסק בהכנת חלב, והוא שמע איך שהוא לומד אל תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה, והוא מפרש שצריך להזהר שלא לרמות ולא לגנוב מן הקונה, וכשהוא מוכר איזה דבר, צריך שיהיה מדויק כמו שהוא אומר לו, ולא לערב שאר דברים בתוך הדבר שמוכר לו.

כשמע זאת החלבן חשב לעצמו, הרי אני נוהג לערב בתוך החלב גם מים, ונמצא שאני עובר על איסור זה, אוי לי שאני עובר על איסור דאורייתא בכל יום, וקיבל על עצמו שמהיום והלאה יתחיל למכור חלב נקי, בלא שום תערובת של מים, כדי שלא לעבור על איסור התורה, כעבור זמן מה חזר החלבן אל הרבי, כשהוא מתלונן על כך שהקונים מפסיקים לקנות אצלו חלב, והם טוענים שהחלב כבר אין לו את הטעם שהיה לו, ונמצא שהפסדתי ממה שרציתי לקיים מה שנאמר בתורה.

נענה ואמר לו, אינו יכול להיות שאדם יפסיד על ידי שישמור את התורה, שמירת התורה אינו מזיק, אלא מאי, הרי העולם הוא מנושם מאד, ורגילים לשקר, ולכן כשהם מרגישים שהחלב שלך לגמרי אמת, ואינו מעורב בו שום שקר, הם אינם אוהבים זה, לכן עצתי אליך שתקח איזה טיפת מים ותערבו בתוך קדרה שמלאה חלב, ובזה תקיים גם את חלק השקר, ויתחילו לאהוב את החלב.

הנוגע לענינינו, אחרי ששמענו את דבריו החשובים שהם בבחינת החלב שהוא כולו אמת, נסיף עוד כמה טיפות מים לתוך הקדרה, ונערב אותו עם החלב, ואולי זה יעזור קצת שיתעכל הדרשה שלו ושיאהבו אותו.

בפרשת השבוע ואלה משפטים אשר תשים לפניהם. ופירש"י כל מקום שנאמר אלה, פוסל את הראשונים, ואלה, מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני.

וצ"ב למה באמת ניתנו כל המצוות מסיני, וכי יש הו"א שמושה רבינו בדה מלבו את התורה ולא שמעו מפי הגבורה, הרי הקב"ה מעיד עליו בכל ביתי נאמן הוא.

אלא נראה שיש כאן כוונה עמוקה, שכדי לזכות לקבלת התורה, היו בני ישראל צריכים תחלה לעבור הכנה כדי שיהיו ראויים, ולכן עברו תחלה הצרות של גלות מצרים, היינו משועבדים לפרעה במצרים, יהודים כבר הרגישו על בשרם מה זה צרות, ובנוסף להצרות שעברו, הם גם כן קיימו תחלה מקצת מצוות במסירות נפש, המצוות שכבר נתן להם הקב"ה במרה, אח"כ עברו את הגילויים הגדולים של קריעת ים סוף, וזכו למן שנפל להם לחם מן השמים, כל זה היה הכנה לקבלת התורה, כל זה עזר להם שיהיו ראויים לקבל את התורה, ובלא זה אם לא היו מוכנים כראוי, והיו בבחינת כלי שאינו נקי לגמרי, לא היה יכול התורה להכנס לתוכם.

מסופר בגמ' (עבודה זרה ב:) שאמרו אומות העולם, רבוש"ע כלום קיבלוהו ולא קיימוהו, שביקשו אוה"ע לקבל התורה, מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיענו, שבע מצוות שקיבלתם היכן קיימתם, כלומר אלו המצוות שכן נתתי לכם, גם על אלו עברתם, ואפילו אם קיימתם, איזה פשטים אמרתם בתוך המצוות, ועיקמתם את הכוונה, איזה טעם נתתם לפירוש המצוות, ונמצא שעברתם על המצוות המעטות שכבר נתתי לכם, הרי ראיתי שהיסוד שלכם הוא רע, ואם כן למה לי להאמין לכם שאם אתן לכם את כל התורה, שתחזיקו את התורה באותו אופן ובאותה צורה שאני רוצה שתחזיקו את התורה, אבל אצל בני ישראל לא כן היה, הקב"ה ידע בהם שיקיימו את התורה כראוי, אחרי שהכינו עצמם בהכנה דרבה לקראת קבלת התורה, במשך כל שנות השעבוד במצרים, וכן בקריעת ים סוף ובמדבר וכו"ל, עד שהגיעו ליום הגדול הזה, וז"ש רש"י ואלה מוסיף על הראשונים, מה המצוות הראשונים קבלו עליהם במס"נ וקיימוהו, וכן עברו הכנה דרבה בגלות מצרים והגילויים אח"כ, אף אלו התורה כולה שקבלוהו מסיני, בודאי יש לסמוך עליהם ולהאמין להם שיקיימוהו באהבה וברצון בכל עת ועידן.

וחדלת מעזוב לו (שמות כג ה)

ואזכיר דברי החת"ס עה"פ [במדבר י"ח כ"ו] כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר וגו' והרמותם ממנו תרומת ה' וגו' ואמרת אליהם בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים כתבואת גורן וגו', דהנה בתרומה גדולה יכולים ליתן בעין יפה יותר מכפי השיעור, אמנם במעשר צריך שיהיה דוקא מעשר ולא יותר, אמנם ע"י שנותן את המיטב שבתבואתו הרי זה נחשב לו כאילו נתן בעין יפה בשיעור גדול ביותר, וז"ש דאף שנותנים רק המעשר אבל בהרימכם את חלבו ממנו, אז יחשב לכם כתבואת גורן שיכולים שם להוסיף בעין יפה עתו"ד. והענין דגם במובן הרוחני יתכן שנותן בעין יפה.

וכן מצינו כשנתן השי"ת התורה"ק לישראל, הודיע להם [משל ד ב] כי לקח טוב נתתי לכם וגו', שמתנתו הוא המתנה החשובה ביותר, דנברא תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם, וז"ש כי לקח טוב וגו' תורתו אל תעזבו וגו', דהביאור הוא שתעזבו הוא מלשון עזיבה ועזרה כלשון הפסוק [שמות כג ה] וחדלת מעזוב לו, והיינו שהשי"ת אומר לישראל שהתורה"ק הוא מתנה טובה לעזור ולסייע להם, ולא שהמה צריכים לעזור ולסייע להתורה"ק, וזהו תורתו אל תעזבו. (דברי יונה ח"א דף שכ"ה - בהספד על הגאון ר' שניאור קאטלער זצ"ל)

אור פניך עלינו אדון נשא

גודל קדושת שבת שקלים - מבה"ח אדר

ממרך הגה"צ זצ"ל

שכלל ישראל עובד את ה' בבית הבחירה, שנוכה לכך לע"ל.

התורה ציותה לנו לתת מחצית השקל בביהמ"ק, מדוע מחצית דוקא ולא שקל שלם, כדי לרמוז בזה שבביהמ"ק הוא מחצית העבודה של היהודי, ושם צריך להביא רק מחצית מן השקל, והמחצית השניה של השקל צריכה להשאר בביתו הפרטי של יהודי, והדבר הזה מלמד אותנו גודל ערך ביתו של יהודי, וכל בית יהודי שמתנהגים בו כשורה הוא מעין ביהמ"ק, ולכן יש לעבוד את ה' בביתו מעין מעבודת בני ישראל בבית קדשנו ותפארתנו, ואם עושים כן הרי זה שקל שלם ולא רק חצי שקל, מחצית השקל שנביא בעז"ה בביהמ"ק במהרה, והמחה"ש שהביא בגלות בתוך ביתו הפרטי, שניהם ביחד הם שקל שלם, וז"ש הפייטן אור פניך עלינו אדון נשא, מתחננים שנוכה לגאולה שלמה ולבנין ביהמ"ק, ואז ושק"ל אשא שקל שלם, אם בית נכון ונשא, כשביתינו בגלות היו בית נכון ומוכן לעבודת ה', ונשא בית מרומים לכבוד השי"ת, אז יצטרפו שני המחה"ש ויהא שקל שלם כנ"ל.

אחרי שסבלנו כל כך הרבה צרות בגלות, כבר עברנו חבלי משיח די והותר, וכולנו מצפים שנבוא בקרוב אל המנוחה ואל הנחלה, ואז נוכה לעבוד את השי"ת כדבעי, שיהיה בית נכון ונשא פשוטו כמשמעו, הרמב"ם (סוף הל' מלכים פי"ב ה"ד) כותב דברים נוראים וז"ל, לא נתאו הנביאים והחכמים לימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו בגוים, ולא כדי שינשא אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמות, אלא כדי שיהיו פנוין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נגוש ומבטל כדי שיוכו לחיי העולם הבא, עכ"ל. לזה מחכים ומצפים יהודים במשך אלפים שנות גלות, וכל מה שכלל ישראל סבלו במשך כל השנים, והם יושבים ומחכים לביאת משיח צדקנו, ולגאולה השלמה, על מה הם מחכים, על שאז יוכלו ללמוד בלא שום עיכובים.

כשרואים את הדברים האלה באמת תופס פחד, שהרי צריך להתבונן, אם אני יכול עכשיו ללמוד בלא עיכובים לפני ביאת המשיח, וכי אני עושה כן, והרי אם בשביל זה אני מחכה ומייחל לביאת משיח, כדי שאז אוכל ללמוד תורה ולקיים מצוות במנוחה, הרי בודאי צריך לנצל כל רגע של מנוחה שיש בגלות כדי לעשות כן, אם אני מצפה ומייחל לבית הבחירה, אז איך נראה הבית נכון ונשא שלי, הבית הפרטי, שישם אני צריך להביא את המחצית השניה של השקל, הרי צריך להתכונן קצת לביאת המשיח, כדי שלא נבוש כשיגיע הזמן, מורי ורבותי, היסוד שעל זה נבנה הכל, הוא נאמנות להקב"ה, בכל ביתי נאמן הוא, נכון ונשא, אי אפשר בעולם לבנות בית שמיוסד על תורה ועבודה, אם זה אינו בבחינת נכון ונשא, כשאין היסודות הנ"ל, זה בלתי אפשרי, ואז לא נוכל להרים הפנים מבושה בבא היום כשיבוא בן דוד לגאלנו, בית יהודי אסור שישמע בו דבר רע על יהודי אחר, איך יתכן כזה, הרי זה אסור עפ"י תורה, ומדוע מחפש כל אחד את הרע שאצל חבירו, מדוע הוא רואה את זה, הרי זה משום שיש קנאה בין אחד לשני, וכשיש קנאה חושבים רעה על השני, וכשהחושבים רעה על השני ממיילא זה יוצא דיבור.

אבל בשביל זה יש את ספר חובות הלבבות, הספר הזה מיוסד על דבר זה, ואצל יהודים שומרי תורה ומצוות, אם שונאים אחד את השני, זה משפיע לרעה על כל התורה והעבודה, אי אפשר לבנות בית יהודי כדבעי בלי להזהר בזה, ילד שישומע מן ההורים כסדר דברים רעים על אחרים, שזה עשה ככה וזה עשה ככה, איך הוא יתרגל, איך הוא יגדל, מה הוא יחשוב כשיגיע לו נסיון באיזה דבר עבירה, הרי הוא ראה את הוריו עוברים עבירות מדי יום ביומו.

ובימים הללו אנו נכנסים לזמני הד' פרשיות, וכמוזב בספה"ק שכל הזמנים הללו יש להם תיקונים גדולים בכל עניני יהדות, ולמי שיש לו הרגשה לדברים שבקדושה הרי הוא יודע להחשיב זמנים הללו ומי שח"ו אין לו הרגשה אין חילוק אצלו והכל דומה עליו כמישור ואדרבה עוד הוא מתנהג שלא כדת ועל הכל הוא מניח חותם של עניני יהדות, עד שכבר נדמה שיכולים לעסוק בעניני יהדות מבלי לימוד התורה וכן יש כאלו שסוברים שענין לימוד התורה"ק הוא רק כדי שיהיה למדן אבל בעצם אין זה נוגע ליהדותו כי וכל להיות חסידישער איד אף בלי זה וזה טעות גדול כי בלי תורה"ק הוא עם הארץ חסיד ואף אם ירמה את עצמו איה עשרות בשנים אבל אח"כ יהיו הדברים ניכרים על ביתו ועל בניו אחריו ורק ע"י לימוד התורה"ק ביר"ש יכולים לקנות איה מעלה בהנהגת החסידות וזהו באחד באדר משמיע"ם על השקלים, לשון פועל יוצא, אנו צריכים את השקלים משום הפועל יוצא, כדי שנוכל לעשות עם זה ליהדות, אי אפשר לקיים את התורה בלא ממון, אבל בסופו של דבר המטרה היא להשמיע גם על הכלאים, היינו התערבות, שנדע מה טוב ומה רע.

עומדים אנו כעת בפרוס תחלת חודש אדר אשר אמרו ז"ל (שקלים ב.) באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים, ובשבת זו כבר ברכנו ברכת החודש, וקראנו בפרשת שקלים, לכן הבה נתבונן קצת בענין משמיעים על השקלים. לכאורה יש להבין הלשון משמיעים על השקלים, משמיעים הוא לשון פועל יוצא, שהוא אומר דבר אחד, ובהוא הוא משמיע דבר שני בפועל יוצא, וצריך להבין על איזה דבר צריך להשמיע כאן בפועל יוצא, ובהמשך נאמר ועל הכלאים, דהיינו ענין של תערובת, ויש לכאר בדרך רמז.

הנה אנו חיים במצב שכולם מעורבים יחד זה בזה, בבחינת כלאים, והרי תפקידו של כל אחד ואחד מאתנו אינו שווה, הקב"ה רוצה שכל אחד יגדול ויתעלה באופן שילו, בדרך הראויה לו, ולא שיהיו כולם מעורבים זה בזה, וכולם יעשו אותם דברים בבחינת כלאים, כן יש היום בלבול המוחות, ואיני מדבר קצת על האברים של כלל ישראל שלדאבוננו נכרתו, על אותם חלקים שאין יודעים מה זה שבת, מה זה טהרת המשפחה רח"ל, זהו צער גדול ונורא, אנשים כאלו א"א לשנוא אותם, אפשר רק לרחם עליהם שהם נכרתו משורשם, שאין להם שייכות להכלל ולמקור מוצאם, אבל אני מדבר עכשיו עלינו, על יהודים מבינינו, שיודעים מה זה תורה ומצוות, אבל גם בתוכנו יש איזה בלבול המוחות, והוא בא מן ההשפעה של העולם החיצוני, שבעקפיין זה נכנס לכל בית יהודי ויש לזה השפעה לרעה ח"ו, אמנם לא תיכף שמים זאת על לב, אבל במשך הזמן שמים על לב שנספשו מדברים שאנו יודעים באמת שזה אינו כדבעי, ואינו כמו שצריך להיות.

מסופר בדרך משל, שהמלך של החיות הוא האריה אמר פעם שאינו מרגיש בטוב, הוא מרגיש בעצבות וירידה, והוא רוצה שיבדקו מהו הסיבה לכך, וכמוכן היו צריכים להפיש את רופא החיות שיוכל לקבוע למה הוא מרגיש כך, הביאו תחלה את הזאב, ושאלו אותו מה יש לו להגיד, למה האריה מלך החיות אינו מרגיש טוב, הזאב פתח את פיו של האריה והסתכל פנימה, ואמר אני רואה שיש להאריה מיוחש בפיו, האריה כעס מאד על הזאב, היתכן לומר כן עלי, על מלך החיות, שיש לי מחלה כפי, וציוה להרוג את הזאב, מיד לקחו את הזאב וקרעו אותו לגזרים, אחרי הגיע תורו של השנה לומר את דברו, ואחרי שהשה כבר ראה מה נעשה להזאב, הבין שחס לו מלומר שיש להאריה איזה חולי או מכאוב, נענה השנה ואמר, האריה צריך לשתות קצת יין, וירווח לו, אין לו שום בית מיוחש, מיד נענו ואמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהו פרוונקא, והשה יעשה כן וישקה את האריה יין, ונראה אם ירווח לו, והוא אמנם עשה כן והביא אל האריה יין לשתות, מיד כשהכניס האריה את היין לפיו, התחיל לבעוס על השנה, מה הבאת לי, הרי זה חומץ ולא יין, וציוה להרוג את השנה כמעשהו בראשונה, אחריהם הגיע תורו של השועל הפיקח שבחיות, השועל אחרי שראה את קודמיו, הבין שמה שיגיד לא יהיה טוב, ואין לו תקוה להשאר בחיים, מיד פתח ואמר אדוני המלך, וכי אני יכול לתחד להמלך איזה דבר שהמלך יודע, אם המלך אינו יודע אז אני יכול להגיד כלום.

ולענינו, יש כמה דברים שלא היה צריך לדבר עליהם כלל, ומוטב היה שלא יאמרו, אבל הוא בבחינת אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, נמצאים כאן בעה"ב חשובים, ואינם צריכים לדברי תוכחתי, אבל עכ"פ אינו מן הנמנע מלומר קצת כמה דיבורים מאחורי הפרגוד, באופן שהוא בדרך רמז, שכל אחד יבין לעצמו למה הכוונה.

אמרנו בפיוט של שבת שקלים, אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא, והקשו המפרשים, מדוע אמר ושקל אשא, הרי רק חצי שקל נשא בבית המקדש, ולא שקל שלם, ומדוע א"כ אמר שקל אשא, וכן צריך להבין מדוע אמר בבית נכון ונשא, מהו כפל הלשון הזה נכון ונשא.

ונראה לפרש בעז"ה, הנהגה על כל אדם לדעת שיש לו שני מיני בתים, יש לכל יהודי את ביתו הפרטי, הבית שהוא גר בו, ויש את הבית הכללי של כלל ישראל, הבית שאנו מצפים ומייחלים לראותו, הוא הבית המקדש שאנו מקווים שיבנה במהרה בימינו, וכן העבודה של כל יהודי הוא גם כן מתחלקת לשתיים, העבודה הפרטית שכל יהודי עובד את ה' בביתו, והעבודה הכללית

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)

צו באקומען דעם גליון ווענטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com